

Lebellin kauppiaantomuseo – kurkistus satamakaupungin porvariston historiaan

Laura Saloluoma

Kristiinankaupungissa sijaitseva Lebellin kauppiaantomuseo on jo seitsemän vuosikymmenen ajan tarjonnut museokävijälle mahdollisuuden tutustua porvariston elämään purjelaivojen valtakauden aikaisessa satama- ja kauppakaupungissa.

Kristiinankaupunki – hyvin säilynyt 362-vuotias

Suomen kenraalikuvernööri Pietari Brahe perusti vuonna 1649 Pohjanlahden rannikolle uuden kaupungin vahvistamaan alueen kauppaa. Lapväärtin pitäjään perustetun kaupungin nimi oli alunperin sijaintipaikkansa Koppön niemen mukaan Koppö, mutta nimi muutettiin Kristiinankaupungiksi vuonna 1651. Varmaa syytä nimenvaihdokseen ei tiedetä: uusi nimi viittasi kenties Ruotsi-Suomen tuolloiseen hallitsijaan, kuningatar Kristiinaan tai mahdollisesti Pietari Brahen omaan vaimoon, Kristina Katarina Stenbockiin.

Alunperin varsin pienikokoinen Kristiinankaupunki alkoi kehittyä nopeasti. Kaupungin kasvua vauhditti muunmuassa kuningatar Kristiinan kaupunkiin muuttaville myöntämä määräaikainen verovapaus. Kristiinankaupunki oli alueensa kaupan keskus ja solmukohta. Sijaintinsa puolesta Kristiinankaupunki muodosti myös varteenotettavan kilpailijan Vaasalle, koska Lapväärtin ja Närpiön pitäjät olivat ennen kaupungin perustamista laskettu Vaasan kauppa-alueeseen.

Kun Kristiinankaupunki perustettiin 1600-luvulla, oli Ruotsi-Suomen elinkeinoelämä varsin tiukasti valtiovallan säätelyn alaista. Kaupankäynti oli keskitetty kaupunkiin porvaristolle: maanviljelijät kuljettivat kauppatavaransa kaupunkiin myytäväksi ja porvarien piti hoitaa tavaranhankintansa laillisten markkinoiden kautta. Kristiinankaupunginkin porvarit ostivat kaupungin torilta lähiseutujen maanviljelijöiden kauppatavaraa toimittaakseen sen eteenpäin meriteitse.

Lähdejulkaisu: Kuriositeetikabi.net 1 / 2011. Tämä dokumentti on ladattu osoitteesta <http://www.kuriositeetikabi.net>.
Source publication: Kuriositeetikabi.net 1 / 2011. The document was downloaded from <http://www.kuriositeetikabi.net>

Vastavuoroisesti kauppiat toivat aluksillaan kaupunkiin ulkomailta tavaraa omaan käyttöönsä sekä eteenpäin kaupattavaksi. Kristiinankaupungista vietiin maailmalle varsinkin tervaa sekä puutavaraa. Tuontitavaroita puolestaan olivat esimerkiksi suola, tupakka ja muut siirtomaatavarat. Merenkulku olikin Kristiinankaupungin pääasiallinen elinkeino. Monet kaupungin kauppiaista toimivat myös laivanvarustajina ja Kristiinankaupungin Varvinmäellä rakennettiin purjealuksia 1800-luvun lopulle saakka.

Kuva 1: Nykypäivän Kristiinankaupungin kaduilla. Kuva: Jonni Saloluoma.

Kristiinankaupunki on historiansa aikana välttynyt suurilta ja tuhoisilta tulipaloilta ja se onkin Suomen parhaimmin säilynyt suurvalta-ajalta periytyvä ruutukaupunki. Niin kaupungin asemakaava kuin pääosa rakennuskannastakin ovat peräisin kaupungin varhaisvuosilta ja useissa keskustan katulinjoissa on nykyäänkin nähtävissä katujen leveydessä ja niitä reunustavien rakennusten korkeudessa 1600-luvun kapea ja matala mittakaava. Kristiinankaupungin rakennuskannan ikäjakauma on varsin laaja: pääosa rakennuksista on 1800-luvulta, mutta vanhimmat 1700-luvulta ja erityisesti kaupungin pohjoinen ja eteläinen osa ovat hyvin säilynyttä 1700-1800-luvun

Lähdejulkaisu: Kuriositeetikabi.net 1 / 2011. Tämä dokumentti on ladattu osoitteesta <http://www.kuriositeetikabi.net>.
Source publication: Kuriositeetikabi.net 1 / 2011. The document was downloaded from <http://www.kuriositeetikabi.net>
puutaloasutusta. Ajan kuluessa kaupunkikuvassa on luonnollisesti tapahtunut myös muutoksia. Esimerkiksi vanhoja rakennuksia on purettu ja korvattu uusilla. Myös kaupungin asemakaava-alue on ajan mittaan laajentunut.

Casimir Subkowskista Casper Lebelliksi: Lebellin kauppiaantalon nimen tarina

Rantakatu 51-53:ssa sijaitseva, vuonna 1761 rakennettu Lebellin kauppiaantalo edustaa Kristiinankaupungin vanhinta rakennuskantaa yhdessä vuonna 1700 rakennetun Ulrika Eleonoran kirkon kanssa.

Kuva 2: Lebellin kauppiaantalo. Kuva: Jonni Saloluoma.

Lähdejulkaisu: Kuriositeetikabi.net 1 / 2011. Tämä dokumentti on ladattu osoitteesta <http://www.kuriositeetikabi.net>.
Source publication: Kuriositeetikabi.net 1 / 2011. The document was downloaded from <http://www.kuriositeetikabi.net>

Nimensä Lebellin talolle antaneen suvun tarina on varsin mielenkiintoinen. Suvun kantaisä, Casper Lebell (1684-1762), oli alkujaan puolalainen sotavanki, aatelistaustainen vänrikki Casimir Subkowski. Hän joutui vangiksi Ruotsin kuningas Kaarle XII:n vuosina 1702-1707 Puolaa vastaan käymien, suureen Pohjan sotaan liittyneiden taisteluiden yhteydessä.

Subkowski vangittiin talvella 1702 ja kuljetettiin usean muun puolalaisen sotavangin tavoin ensin Ruotsiin, mistä hänet siirrettiin Kokkolaan vuonna 1704. Vankeja kohdeltiin Kokkolassa varsin inhimillisesti eikä heidän vartiointinsa ollut erityisen tiukkaa. Kokkolassa Casimir Subkowski tutustui Anna Enholmiin, kristiinankaupunkilaisen raatimiehen tyttäreeseen. Casimir ja Anna avioituivat vuonna 1708 ja muuttivat Kristiinankaupunkiin – Casimir Subkowski sai luvan seurata edeltä muuttanutta vaimoaan vuonna 1710.

Casimir Subkowski sopeutui uuteen asuinympäristöönsä varsin hyvin: hän vaihtoi nimensä Casper Lebelliksi ja hänelle myönnettiin porvarisoikeudet vuonna 1724 – myöhemmin hänet valittiin yhdeksi kaupunginvanhimmista. Useiden kristiinankaupunkilaisten kauppiaiden tavoin Casper Lebell kävi kauppaa muunmuassa tupakalla ja tervalla, mutta myös muilla hyödykkeillä kuten viinillä, pellavalla ja raudalla. Lebellin suvun kauppiaita on Kristiinankaupungin historiassa Casper Lebellin lisäksi neljä: hänen kaksi poikaansa ja kaksi pojanpoikaansa. Kaikki Lebellit olivat myös laivanvarustajia.

Lebellin talon matka asumuksesta museoksi

Casper Lebell ja Anna Enholm asuivat nykyisen museon paikalla olleessa, Annan ilmeisesti perinnöksi saamassa talossa. Heidän asumuksensa ei kuitenkaan vielä ollut puitteiltaan yhtä komea kuin nykyinen rakennus, vaan se koostui salista, kamarista ja keittiöstä. Annan ja Casperin poika, Casper Lebell nuorempi (1717-1787) rakennutti vuosina 1760-61 kaksikerroksisen talon, todennäköisesti vanhempiensa asunnon rungolle. Rihkamakauppaa, mutta myös laivanvarustusta ja tupakanviljelyä harjoittanut ja raatimiehenä, varapormestarina sekä valtiopäivämiehenä toiminut Casper Lebell nuorempi muutti perheineen ja palvelusväkineen Lebellin taloon vuonna 1762. Tuolloin talo oli jo ulkoasultaan ja sisustukseltaan lähes samanlainen kuin nykyinen museo.

Lähdejulkaisu: Kuriositeetikabi.net 1 / 2011. Tämä dokumentti on ladattu osoitteesta <http://www.kuriositeetikabi.net>.
Source publication: Kuriositeetikabi.net 1 / 2011. The document was downloaded from <http://www.kuriositeetikabi.net>

Casper Lebell nuoremman jälkeen taloa asutti hänen naimaton poikansa Josef Lebell (1758-1794). Lebellien aika talossa päättyi Josef Lebellin kuolemaan. Josefin kuoltua talo siirtyi perillisten kautta hänen veljentyttärensä langolle Anders Holmströmille (1768-1828), joka asui talossa veljensä ja tämän perheen kanssa. Anders Holmströmin jälkeen talolla oli useita omistajia: Kristina Holmström, kirjanpitäjä C.F. Bäckström, kauppias Josef Holmudd ja kauppias Anna Wiik, joka testamenttasi talon De Gamlas Hem -yhdistykselle.

Lopulta vuonna 1936 noormarkkulainen Tyra Borg (1872-1948), joka oli äitinsä Eva Helenan (os. Holmström) kautta sukua Lebellille, lunasti Lebellin talon itselleen. Tyra opiskeli 1800-luvun loppupuolella Taideyhdistyksen piirustus- sekä maalauskoulussa, mutta päätyi kuitenkin tekemään elämäntyönsä kulttuurihistorioitsijana. Hän julkaisi vuonna 1935 teoksen ”Guld och silversmedel i Finland 1373-1873” sekä keräsi myös yhden Suomen huomattavimmista antiikkihopeakokoelmista. Tyra Borg päätti äidin puoleisen serkkunsa, kristiinankaupunkilaisen Sigrid Savanderin rohkaisemana pelastaa ostamansa Lebellin talon tuleville sukupolville. Tyra luovutti talon Svenska Odlingens vänner i Kristinestad -yhdistykselle ja aloitti yhteistyössä yhdistyksen kanssa työn talon muuttamiseksi museoksi. Tyran isä oli varakas teollisuusyrittäjä Antti Ahlström ja Tyra käyttikin talon kunnostamiseen A.Ahlström Oy:ltä saatuja varoja. Suurimman osan talon sisustuksesta hän kustansi ja täydensi itse.

Tyra Borg halusi Lebellin museon valaisevan porvarisperheen elämää tyypillisessä länsirannikon kauppa- ja merenkulkukaupungissa 1670-luvulta 1840-luvulle. Lebellin kauppiasantalo edustaa puitteiltaan komeaa kauppiaan- ja laivanvarustajantaloa, jollaisia rikkaat porvarit ja merikapteenit rakennuttivat kaupungin keskeisille tonteille. Talon kuvaama aikakausi ajoittuu ajalle, jolloin sitä asuttivat ensin Lebellin ja sitten Holmströmin suvun jäsenet. Näiden sukujen aika Lebellin talossa päättyi vuonna 1849 Holmströmien myydessä talon. Lebellien ja Holmströmien, kahden kristiinankaupunkilaisen kauppias- ja laivanvarustajasuvun elinympäristöä kuvaava museo havainnollistaa samalla merenkulun mukanaan tuomia yhteyksiä ulkomaihin sekä niiden näkymistä satamakaupungin asukkaiden elämässä.

Lebellin kauppiasantalon muodostaman museaalisen kokonaisuuden luomista ohjasivat kunnostuksen yhteydessä esille saadut alkuperäiset seinäpäällysteet ja sisustuksen kiinteät yksityiskohdat. Tyra Borg oli tarkka museoon lisättävien esineiden aitoudesta ja provenienssista.

Lähdejulkaisu: Kuriositeetikabi.net 1 / 2011. Tämä dokumentti on ladattu osoitteesta <http://www.kuriositeetikabi.net>.
Source publication: Kuriositeetikabi.net 1 / 2011. The document was downloaded from <http://www.kuriositeetikabi.net>

Irtainta esineistöä kertyi hänen valmiiksi keräämistään sekä perimistään, museon aihepiiriin sopivista esineistä. Museolle tehtiin myös Kristiinankaupungille tyypilliseen esineistöön kohdistettuja esinehankintoja. Tyra Borgin lisäksi Lebellin museon kunnostuksessa olivat mukana myös museon ensimmäinen intendentti Rafael Sjöblad, joka muunmuassa maalasi museoon tapetit talon alkuperäisistä tapeteista säilyneiden esimerkkien perusteella sekä Arne Appelgren, joka toimi asiantuntijana museon sisustuksen suhteen ja auttoi täydentämään museon esinekokoelmaa. Nykyään Lebellin museota hallinnoi Lebellska Köpmansgården i Kristinestad -niminen säätiö.

Määränpäänä mennyt porvarismaailma – Lebellin kauppiaantaloa kiertämässä

Pihaportti johdattaa sisään Lebellin pihapiiriin, joka kylpee kirkaassa elokuisessa auringossa. Päärakennuksen lisäksi pihassa on liuta muita omavaraistalouden kannalta tarpeellisia rakennuksia, kuten renki- ja pakaritupa sekä suolamakasiini, jonka portailla talon kansainvälisistä meriyhteyksistä muistuttaa Välimereltä Kristiinankaupunkiin laivan painolastina kulkeutunut, roomalaisen temppelin fasadista peräisin oleva marmorilohkare.

Ulkorakennukset on siirretty paikalle muualta kaupungista, koska vuonna 1859 sattuneessa tulipalossa säästyivät vain päärakennus. Lebellin taloon yhdistettiin vuonna 1995 vieressä sijaitseva valkoinen, vuodelta 1842 oleva empirerakennus, Felénin talo, jota käytetään niin näyttelytilana kuin erilaisissa tapahtumissakin.

Kuva 3: Lebellin päärakennuksen ulko-oven vartija. Kuva: Jonni Saloluoma.

Punamullalla maalatun päärakennuksen kuistilla museokävijän vastaanottaa ulko-ovea vartioiva, kookas puusta veistetty koirapatsas. Sisään astuttaessa menee hetki totutella ulkona paistavan auringon jälkeen museon sisällä vallitsevaan tunnelmalliseen hämääseen. Lebellin päärakennuksen kahdestatoista huoneesta ensimmäisenä alakerrassa on luonnollisesti porstua eli eteinen. Eteisestä vasemmalle, kahdessa pohjoisessa päätykamarissa sijaitsevat keittiö ja apuhuone, jotka molemmat otettiin museokäyttöön 1970-luvulla. Keittiössä oleva liesi on rakennettu puretun alkuperäisen lieden tilalle paikallista mallia noudattaen ja huoneen esineistö on yhdenmukaista Lebellien perukirjoituksissa mainitun talousesineistön kanssa. Keittiön vieressä sijaitsevassa apuhuoneessa voi aistia Lebellin talon sisustukselle ominaisen piirteen: satamakaupungin ulkomailta saamat vaikutteet, joita tässä tapauksessa ilmentävät esimerkiksi suuri maustekaappi sekä kahvinkeittoon liittyvä esineistö.

Kuva 4: Apuhuoneen interiööri. Kuva: Jonni Saloluoma.

Seuraavana vuorossa oleva huone on huomattavasti juhlavampi: alakerran kustavilainen sali, joka on edustamalleen tyylille uskollisesti sisustettu. Seinien koristeluissa toistuvat samat vaaleanpunaisen ja -vihreän sävyt kuin seiiniä kiertävissä ruusukoristeissa ja huoneen nurkassa seisoo myöhäiskustavilaista tyyliä edustava pylväskaakeliuuni. Kauniilla kellansävyisillä koristeilla kuvioidun kaakeliuunin viereisellä seinällä riippuvat kuningas Kustaa III:n ja kuningatar Sofia Magdalenan muotokuvat.

Kuva 5: Lebellin talon kustavilaista salia kiertävät kauniit ruusukoristeet. Kuva: Jonni Saloluoma.

Casper Lebell nuoremman pojan, Josef Lebellin mukaan nimetty kamari on sisustettu hänen ammattinsa mukaan kauppiaan työ- ja seurusteluhuoneeksi. Huoneen siniharmaa sävy heijastuu seinien roiskemaalatussa pinnassa ja puupaneloinneissa sekä alkuperäisen mallin mukaan rekonstruoidussa boordissa ja kamarin huonekaluissa. Klaffipiironki muistuttaa kauppiaan elämän ja kaupanteon vakavammasta puolesta ja pöydällä esillä olevat viinikarahvi ja -pikarit, pelikortit, ja liitupiiput sekä seinällä roikkuva luuttu kertovat puolestaan keveämmästä seuraelämästä.

Kuva 6: Josef Lebellin kamari. Seinälle ripustetun luutun valmistaja on tukholmalainen hovisoittimentekijä Mathias Petter Kraft. Kuva: Jonni Saloluoma.

Silmiinpistävin piirre alakerran viimeisessä huoneessa, 1770-luvulta olevassa Lebellien rokokoon tyyliin sisustetussa kabinetissa on sen symmetrisin, voimakaspiirteisin kukkakoristein kuvioitu tapetti. Tämä käsinmaalattu tapetti on kopio alkuperäisestä, jonka esikuvana puolestaan on todennäköisesti ollut ranskalainen silkkikangas. Myös kabinetin huonekalut, kuten suuri, kullattu seinäpeili sekä pieni lipasto myötäilevät rokokoolle tyypillisiä muotoja.

Kuva 7: Rokokookabinetin tapetin yksityiskohtia. Kuva: Jonni Saloluoma.

Lebellin talon yläkertaan johtavat kapeat portaat. Portaiden päässä sijaitsevassa ylähallissa esillä on kuva museon ”äidistä”, Tyra Borgista. Seinillä olevat, purjelaivoja kuvaavat maalaukset puolestaan kertovat satamakaupungin suuruuden ajoista, jolloin Kristiinankaupungilla oli Suomen kolmanneksi suurin kauppalaivasto. Kaupankäynnin ja merenkulun Kristiinankaupunkiin tuoman vaurauden viimeinen kukoistuskausi sijoittui 1800-luvun puoliväliin. Purjelaivat kuljettivat kaupunkiin tavaraa, kuten puuvillaa, jota kuljettiin hevoskyydillä eteenpäin sisämaahan ja Savoan asti. Kohtalokkaiksi tälle elämäntavalle osoittautuivat purjelaivojen syrjäytyminen höyrylaivojen tieltä sekä kaupungin kauppaa-alueen kaventaminen Pohjanmaan rautatien valmistumisen 1883. Vanhoissa yritysmuodoissa pitäytyminen koitui monen kauppahuoneen ja laivanvarustamon kohtaloksi ja kaupungin kasvu alkoi hiipua.

Hallin jälkeen vuorossa on piikojen kamari, jossa esillä on seudun maalaisväestölle tyypillisiä vaatekappaleita sekä tavaroita, kuten rukkeja. Piikojen kamari antaa museokävijälle mahdollisuuden kurkistaa porvarisperheen maailman lisäksi myös talonpoikaissäädyn elämään. ”Piikomina” eli

Lähdejulkaisu: Kuriositeetikabi.net 1 / 2011. Tämä dokumentti on ladattu osoitteesta <http://www.kuriositeetikabi.net>.
Source publication: Kuriositeetikabi.net 1 / 2011. The document was downloaded from <http://www.kuriositeetikabi.net>

palvelukseen lähteminen oli esimerkiksi 1800-luvulla luonnollinen osa naimattoman naisen elämänsä. Palvelus katsottiin yleensä väliaikaiseksi elämänvaiheeksi, jolloin kerättiin rahaa myötäjäisiin ja saatettiin myös katsastaa sopivia sulhasehdokkaita, usein puhemiehen välityksellä. Piijat olivat usein kotoisin kaupunkia ympäröivältä maaseudulta, mahdollisesti kauempaakin ja kenties harjoittaneet piian tointa jo jossain maaseudulla. Kristiinankaupunkiin piijat tulivat usein lähiseuduilta, kuten Tiukasta tai Lapväärtistä ja kamarissa onkin esillä mm. Tiukan puvun eri osia.

Kuva 8: Piikojen kamarin talonpoikaisesineistöä. Kuva: Jonni Saloluoma.

Vastapäätä piikojen kamaria, ylähallin etäläpuolella, sijaitsee Holmströmien empiresalongi, förmaaki, ja sen vieressä Holmströmien sänkykamari. Kamarien sisustus kertoo Lebellin taloa 1700-luvun lopulta eteenpäin kohdanneesta vauraammasta kaudesta, joka seurasi talon omistajanvaihdosta Lebellin suvulta kauppiasta ja raatimiehenä toimineelle Anders Holmströmille. Sekä salongin että makuuhuoneen sisustus on vihreänsävyistä. Empiresalongin boordeissa esiintyy

Lähdejulkaisu: Kuriositeetikabi.net 1 / 2011. Tämä dokumentti on ladattu osoitteesta <http://www.kuriositeetikabi.net>.
Source publication: Kuriositeetikabi.net 1 / 2011. The document was downloaded from <http://www.kuriositeetikabi.net>

mustalla pohjalla joutsenia, kukkasia, tähtiä ja uurnia sisältävä koristeaihe, makuuhuoneen boordeissa taas punaisen ja vihreän sävyjä kertaava köynnösaihe. Salongin sisustus, kuten boordien joutsen- sekä huonekalujen aarnikotka- ja laakeriseppelekoristeet kertovat antiikkia ihannoivasta empiretyylistä. Huonekalut, samoin kuin pienemmät esineet ovat 1800-luvun alusta. Kauppayhteydet ulkomaille näkyvät salongin ylellisyystuontiesineissä, kuten kauniissa kiinalaisessa reikäkoristellussa norsunluuvaasissa sekä englantilaisissa teekupeissa. Makuuhuoneen sisustusta puolestaan hallitsevat suuri, 1700-luvun tyyliä edustava kustavilainen vedettävä vuode sekä Kristina Holmströmille kuulunut mahonkinen sifonieeri eli korkea kirjoituslipasto.

Kuva 9: Holmströmien empiretyylisen salongin Tukholmasta peräisin oleva komea seinäkello, turkulaisen Spof-suvun aarnikotka- ja laakeriseppelekoristeiset huonekalut sekä joutsenboordin koristelu ilmentävät empiretyylin roomalaiseen antiikkiin kohdistunutta ihailua ja jäljittelyä. Kuva: Jonni Saloluoma.

Lähdejulkaisu: Kuriositeetikabi.net 1 / 2011. Tämä dokumentti on ladattu osoitteesta <http://www.kuriositeetikabi.net>.
Source publication: Kuriositeetikabi.net 1 / 2011. The document was downloaded from <http://www.kuriositeetikabi.net>

Yläkerran suuri huone, Lebellien barokkisali, oli juhlaikäyttöön tarkoitettu ja huoneen käyttötarkoitus näkyy myös sen sisustuksessa. Huomio kiinnittyy ensimmäisenä erityisesti huoneen koristeelliseen kattoon, joka on jaettu puna- ja sinisävyillä marmorikuvioilla koristeltuihin kenttiin ja jonka keskellä on pyöreän keskiosan ympärillä kukanmallinen koriste. Koristeen mustalla pohjalla on värikkäitä kukkaseppeleitä ja keskiympyrässä teksti: ”Jesus Christus / Guds och all werldens / lius för eld och wåda be- / vara dessa huus / Icke mino, utan tino Namne / ware ärona.”

Kuva 10: Barokkisalin kattokoristeessa pyydetään varjelusta talolle. Kuva: Jonni Saloluoma.

Barokkisalin koko kiinteä sisustus on säilynyt 1760-luvulta, Casper Lebellin ajalta. Huoneen katon, ovet ja kulmakaapin maalasi kirkkomaalari Johan Grans vuonna 1762. Ovien ja katon koristelut kaavittiin esiin vuonna 1938, kukkaseppelten ympäröimää tekstikoristetta lukuunottamatta, joka oli otettu esille jo 1900-luvun alussa. Muu sisustus suunniteltiin kiinteiden osien mukaiseksi. Vaikka täysin saman ajan kalustoa ei onnistuttu saamaan kovin runsaasti, on mielenkiintoinen löytö huoneen suuri, Tiukasta saatu kulmakaappi, jonka ovien koristeet ovat samanlaiset kuin barokkihuoneen ovet ja katto – samannäköinen kaappi löytyy myös raatimies Lebellin perukirjoista.

Lähdejulkaisu: Kuriositeetikabi.net 1 / 2011. Tämä dokumentti on ladattu osoitteesta <http://www.kuriositeetikabi.net>.
Source publication: Kuriositeetikabi.net 1 / 2011. The document was downloaded from <http://www.kuriositeetikabi.net>

Salin juhlavuutta lisäävät koristellun katon lisäksi alasalista huoneeseen siirretyt kauniit vihreänruskeat, kultanahkaa jäljittelevät pellavatapetit. Jokainen tapetin 16 liuskasta on uniikisti koristeltu ja on arveltu, että kyseessä saattaisi olla kauppiaan näytemallisto.

Kuva 11: Salin kultanahkaa jäljittelevän tapetin yksityiskohtia ja siro, kukka- ja tähtikuvioitu lampetti.
Kuva: Jonni Saloluoma.

Lähdejulkaisu: Kuriositeetikabi.net 1 / 2011. Tämä dokumentti on ladattu osoitteesta <http://www.kuriositeetikabi.net>.
Source publication: Kuriositeetikabi.net 1 / 2011. The document was downloaded from <http://www.kuriositeetikabi.net>

Yläkerran kierroksen viimeiseksi huoneeksi jää heleän sinisävyinen arkisalonki, biedermeier-huone. Biedermeier vaikutti noin vuosina 1815-1848 pääsääntöisesti germaanisessa Euroopassa, mutta myös esimerkiksi Skandinaviassa. Sitä on pidetty tyypillisesti porvarillisena tyylinä ja biedermeierin suosion taustalla olikin eurooppalaisen keskiluokan vaurastuminen ja tämän kautta lisääntynyt huonekalujen kysyntä. Biedermeier-kaudella alkoi voittaa tilaa moderni sisustusajattelu: eri toiminnolle luotiin omat tilat erillisin huonein tai huonekaluryhmittelyin. Käyttöön tulivat esimerkiksi ompelupöydät. Biedermeier-huoneen sisustuksessa näkyvätkin porvarisväen arkiset askareet, kuten lukeminen sekä naisten harrastamat kirjontatyöt.

Kuva 12: Kirjontatöitä ja kirjoja. Kuva: Laura Saloluoma.

Tällä kaudella myös muotokuvamaalaukset yleistyivät sisustuksessa. Niitä edustavat biedermeier-huoneessa esimerkiksi sohvan yllä oleva, kiertävän saksalaisen muotokuvamaalari Kiesewetterin tekemä maalaus raatimies Fremdelingin vaimosta sekä paikallisen, lapväärtiläissyntyisen taiteilijan,

Lähdejulkaisu: Kuriositeetikabi.net 1 / 2011. Tämä dokumentti on ladattu osoitteesta <http://www.kuriositeetikabi.net>.
Source publication: Kuriositeetikabi.net 1 / 2011. The document was downloaded from <http://www.kuriositeetikabi.net>

Adrian Backmanin tekemät muotokuvat. Huoneen kahdessa harmaalle kankaalle painetussa ranskalaisessa, noin vuodelta 1830 olevassa pannoossa kuvataan elämää Ranskassa Marseillessa ja Välimeren rannikolla. Pannoot ovat peräisin Erik Kasper Holströmin torin varrella sijainneesta talosta.

Kuva 13: Biedermeier-huoneen heleänsiniset seinät luovat mielenkiintoisen vastakohtan kellanruskeansävyisille huonekaluille. Taustalla näkyvissä ranskalainen panno. Kuva: Jonni Saloluoma

Lähdejulkaisu: Kuriositeettikabi.net 1 / 2011. Tämä dokumentti on ladattu osoitteesta <http://www.kuriositeettikabi.net>.
Source publication: Kuriositeettikabi.net 1 / 2011. The document was downloaded from <http://www.kuriositeettikabi.net>

Kokonaismielikuva Lebellin museokierroksen jälkeen on ilahtunut: kauppiasantalomuseo luo vaikutelman harkitusti ja kotiseuturakkaudella kootusta harmonisesta museokokonaisuudesta. Kuten museon oppaassa todetaankin, Lebellin museon tekee erityisen kiehtovaksi sen esittelemä, kulttuurihistoriallisesti mielenkiintoinen kahden maailman kohtaaminen: merenkulun kautta ulkomailta satamakaupunkiin rantautuneen kansainvälisen ja paikallisen kulttuurin sekoittuminen.

Kirjoittaja on FM, joka on opiskellut museologiaa Turun yliopistossa sekä työskennellyt museoalalla.

Lähteet:

Verkkolähteet:

Aikajana: Biedermeier. Jyväskylän yliopisto.

<http://virtuaaliyliopisto.jyu.fi/aikajana/valistuksen-aika/uusklassismi/biedermeier>

Kristiinankaupunki – tietoa matkailijalle. Kristiinankaupunki.

<http://www.kristinestad.fi/fi/d-Matkailijalle-Tietoa-matkailijalle.aspx?docID=6749&smi=3&tocid=207>

Lebellin kauppiasantalo. Kristiinankaupungin museot.

<http://edu.krs.fi/museo/suomi/lebell/lebell.html>

Lebellien kauppiasantalo. Svenska Österbottens förbund

för utbildning och kultur. <http://museum.svof.fi/fin/lebell.htm>

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RKY, Kristiinankaupunki, Pohjanmaa, Kristiinankaupungin ruutukaava-alue. Museovirasto. Julkaisupäivämäärä 22.12.2009.

http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=1154

Kirjallisuus:

Appelgren, Arne: *Lebellin kauppiaantalo Kristiinankaupungissa: opas*. Arne Appelgrenin alkuperäistekstin pohjalta muokannut Helena Karhu. Stiftelsen Lebellska köpmansgården, Kristiinankaupunki 2002.

Borg, Tyra: *Fyra köpmanssläkter – Anteckningarna om släkterna Lebell, Sjöberg, Holmström och Ahlström*. Frenckell, Helsingfors 1947.

Jarle, Per-Olof: *Kristinestads byggnadshistoria: byggnadshistoriskt examensarbete framlagt vid Tekniska högskolan i Helsingfors 1948*. Toim.: Kurt Gullberg. Scriptum, Vasa 2006.

Koskinen, Riitta: *Säätyläiskoti Suomessa: sisustuksia, historiaa ja tapakulttuuria 1700-luvulta*. WSOY, Karisto, Helsinki 2003.

Lebellin kauppiaantalomuseon opaslehtinen.

Mäkelä, Anneli [et al.]: *Kristinestads historia. 1*. Kristinestads stad, 1984.

Tuomi, Timo: Kristiinankaupungin rakennushistoriasta. Teoksessa *Suomalaisia puukaupunkeja*. Kristiinankaupunki. Toim. El Harouny, Elisa [et al.] Edita, Helsinki 1996.

Utrio, Kaari: *Suomen naisen vuosisadat 1: Piikasesta maisteriksi*. Kustannusosakeyhtiö Tammi. Helsinki 2005.